

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

XL. An homini sit liberum arbitrium in rebus naturalibus & ciuibus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

QVÆSTIO XL.

An homini sit liberum arb. in operibus Naturalibus & Ciuilibus?

LUTHERVS & Melancthon principio negarunt: Deiu postea retractarunt: Ipsi tamen inuicem sibi contradicunt.

LUTHERVS in ass. et art. 36. *In ceteris ferenda est leuitas & stulticia Papa: sed in ar. de seruitute arbitrij, qui rerum nostrarum summa est, dolendum ac stendum est miseris si insanire.* Idem lib. *contra Regem Anglorum* ait, qui secus doceret, quod damnet Deum, maneatque filii sgehenæ. Idem in summa doctrinae art. 36. *Liberum arbitrium est signum in rebus, & titulus suæ Quia nulli est in manu quicquam cogitare boni vel mali, ut Wiclef articulus, Constantia damnatus, recte docet, sed omnia de necessitate absoluta eueniunt.* Infra: *Non est dubium Sathana Magistro in Ecclesiam venisse hoc nomen Liberum arbitrium.*

AT idem retractat lib. de Visit. Saxon. *Homo habet ex propria virtute liberum arbitrium ad faciendum vel omittendum opera externa, per legem & pœnas ad actus. Potest & facularem probitatem facere ex propria virtute, à Deo ad hoc datâ. Paulus enim vocat eam iustitiam carnis. Et sic utique habet libertatem fugiendi malum, & faciendi bonum.*

MELANCTHON in Locis Commu. anni 1521. detestatur nomen lib. arb. vt à Scripturis alienissimum. 1. Defendit Laur. Vallam contra Eckium, 3. Arguit philosophiam. 4. Tollit omnem libertatem & Contingentiam. 5. In *Comment. ad Rom. 8.* ait Non solum opera in differentia, sed etiam peccata in nobis à Deo fieri.

AT isdem in Locis posterius editis directè contradicentia asserit; & rectè. Quocirca hac in re nulla nobis cum Lutheranis intercedit controuersia: multa verò cum Caluinianis.

CALVINISTÆ negant habere hominem, post lapsum, vlla in re liberum arbitrium; ac ne vel in indifferentibus & ciuilibus. Ita Lau. Valla lib. de lib. arb. Bucerus lib. de Concordia.

CALVINVS Inst. 1. c. 16. §. 8. Et l. 2. cap. 4. §. 6. &c.

SVADENT Caluinistæ istis Scripturis ex Caluino. Exod. 11. *Ægyptii pretiosiora dederunt Iudæis impulsu Dei.* 2. Gen. 43. *Der vobis Deus inuenire misericordiam coram viro: Ergo Deus flexit arbitrium.* 1. Reg. 17. *Irruit super eum spiritus Domini.* Deus, 2. Reg. 11. *fecit vt Absolon non sequeretur consilium Achitophel.* Inclinauit cor Roboam, 3. Reg. 12. *vt sequeretur consilium iuuenum.* &c. Luth. & Melancthon his plura addensant, apud Bell. l. 4. cap. 11.

AVTOR. I. Non ferenda temeritas est non ferentium vocem *Liberum Arbitrium*; idque in *Seruum arbitrium* mutantium.

1. Quia 1. Tim. 6. *Vocum nouitate deuota: talis est seruum arbitrium.*

2. Quia omnium ætatum scriptores Christiani sunt voce *Lib. arb.* vsi; vel ipso teste Caluino Inst. 2. c. 2. §. 4. *Semper apud Latinos liberi arbitrij nomen extitit: Græcos verò non puduit arrogantius usurpare vocabulum ἀνεξέστων.*

3. Si vox ea est bona: ergo retinenda: si mala & ab Sathana inuecta; ergo nunquam fuit Ecclesiæ doctrina pura; Nec verum sat illud: *Porta inferi non præualebunt aduersus eam.*

4. Demum quod ea nusquam extet in Scripturis, causa est, quod post has conditas oppugnare lib. arbitrium cæperunt hæretici.

II. Homo in naturalibus & ciuilibus est liberi arbitrii.

1. Sic Scripturis liquet in *Antichristo* p. 4. q. 23.

2. Huc contentiens Traditio S. Patrum conspirat. Nam eos hæresios arguerunt, qui liberum arbitrium negarunt: Vt 1. Simonem Magum S. Clemens. *Recognouit.* 2. Bardesanem

sub annum 170. S. Aug. l. de heresib. c. 35. 3. Manetem sub annum 270. S. Hieronymus in prefat. dial. aduersus Pelag. 4. Priscillianum, sub annum 390. S. Augustinus l. de heresib. c. 70. Istos idcirco condemnat S. Leo epist. 91. & Conc. Bracaracense I. Can. 10. 5. Abailardum damnata hæresios innouatorem damnauit Innocentius II. & Conc. Senonen. 6. Wiclefum item anathematizauit Conc. Constantiense sess. 8. 7. Denique Lutheranos Leo X. Caluinum, Conc. Trid. condemnauit. Testimonia S. Patrum hic densare nil attinet obuia.

3. RATIO pugnat. Quia sic communis Sapientum ethnicorum semper docuit consensus omnium & nationum & ætatum.

2. Nulla fuit republ. aut Communitas, cui non fuerit Consilium publicum, leges, pœnæ, præmia: quæ præsupponunt libertatem arbitrii huamani.

3. Quia experientia constat, quod, qui negant liberum arbitrium suos ij hortantur, compellunt, præcipiunt, minantur, puniunt, sc. vt liberos arbitrio.

4. Euidens est homines peccare; at peccare nemo potest sine libero arbitrio: Necessitas enim non habet legem, neque peccat: ait S. Aug. l. de vera relig. c. 14.

5. S. Greg. Nyss. l. 7. de philosophia. c. 1. Consultatio ad Electionem ordinatur: ideo vti est vis consultatiua, ibi & electiua est; at vbi hæc, ibi Libertas arbitrii.

6. Demū Calu. Inst. 1. c. 5. §. 8. ex isto Eccl. 15. Deus creauit hominē, & reliquit illū

in manu consilij sui: fateretur conditum hominem fuisse cum lib. arbitrio: lapsum tamen eo excidisse. Cur autem perseverasse liberum arbitr. neget, causam habet non aliam; nisi quod fingat id pugnare prouidentia Dei.

At hæc non incepit primum post Adæ lapsum: facit enim eadem antea, nec impediabatur a libertate arbitrii: cur igitur post lapsum impediatur? Præsertim cum illius sit conseruare naturas, non destruere.

DICO AD SCRIPTURAS obijci solent NOTANDA ista.

1. Libera Electio, & libera Executio electi differunt: quod illa, nō hæc sit ad libertatem arbitrii necessaria: vt notat S. Damasc. l. 2. de fide c. 26. Vnde potest Deus, & homo impedire Executionem saluā tamen libertate arbitrii Eligentis.

2. Nec libertas arbitrii excludit operationem Dei: nam hæc minime necessitat voluntatem; sed inuitat, regit & adiuuat ad bonum semper: verum iuxta Modum cuiusque naturalem: qui in homine est liberè eligit, sequi, aut respuere gratiā sufficientē. Si vocem eius audieritis, istud euadit verum, Isa. 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine, per gratiā: Huc hominis est preparare cor: Attamen homo cogitat viam suam, liberè: Ideoque persæpè Non via mea via vestra.

3. Quatuor modis inclinatur voluntas a Deo. 1. Physicè eam determinando ad vnum certum immediate. 2. Mediante forma quam in voluntatem imprimat. Sic D. Th. q. 22. de verit. ar. 8. 3. Obiectiue, per internam suasionem efficacem. 4. Obiectiue sic, vt efficacia pro-

proveniat ex dispositione voluntatis, non ex impressa vi persuasionis. Secundo & quarto modo saepe utitur Deus, salva libertate arbitrij: id quod controversum non est. Scripturae igitur obiecta, pleraque pertinent ad secundum & quartum modum. Caetera ex praedictis liquent.

QVÆSTIO XLI.

Libertas arbitrij concordetne, an pugnet cum Providentia Dei Cooperantis?

CALVINUS totam rationem, cur hominem carere velit libero arbitrio, ponit in eo; quod libertas arbitrij (ut fingit) pugnet cum providentia Dei. Bellar. l. 4. c. 7.

SVADET IUSTI. I. Aug. l. 6. de Gene. ad lit. c. 1. *Conditoris voluntas, rerum est necessitas. Et c. 17. Hoc autem necessario futurum est, quod Deus vult: & ea se ferè futura sunt, quae ille praesciuit.* Deus igitur necessario praenoscit omnia futura sic, ut falli nequeat: ergo futura necessario eveniunt.

2. Praescientia Dei, (quam includit in se Providentia) est causa rerum: ergo res ideo erunt, quia futuras praescit Deus; non contra: alioquin Deus penderet à rebus creatis; foretque scientia eius mutabilis, & accidentaria.

3. Dei Voluntas rerum est omnium prima causa, decrevitque ab aeterno, quid fieri velit: quae cum sit efficacissima, videtur nulla arbitrij libertas posse cum ea stare. Confirmat Calvinus experientia; nam saepe in rebus apertis deficit nos consilium; in obscuris subita lux affulget: saepe in leuibus negotiis animus flaccescit; in arduis sese erigit: quae indicia sunt, mentes nostras à Deo gubernari.

AVTOR. I. Dei Praescientia, (quam includit Providentia) est certissima; neque tamen futura necessitat: nec

cum libero arb. pugnat. QVIA: 1. *Non quae Praescientia est; quia tum & hominum praescientia necessitatem inferret rebus; at non infert; cum non sit causa rerum, neque aliquid in rebus ponat.* 2. *Non quae Dei est; quia haec non est causa rerum; cum actus nequeat esse causa obiecti sui; sed contra, obiectum est causa actus.* Vnde *Non ideo res eveniunt, quia Deus praesciuit futuras; sed ideo Deus praesciuit, quia futura erant.*

II. Scientia in Deo duplex est.

1. *Simplicis intelligentiae*, qua res omnes possibiles cognoscit.

2. *Visionis*, quae tantum ea cognoscit, quae re ipsa sunt, erunt, aut fuerunt. Quia Visio terminatur ad existentiam rei; non ad solam possibilitatem: Et ita simplex intelligentia est prior visione; inter eas media voluntas. Vt hic esse ordo videatur: 1. Deus cognoscit res, quae quoquo modo esse possunt. 2. Voluntate decernit ex his, quas velit aliquando existere. 3. Res voluitas existere praevidet in suo tempore existentes. Vnde Scientia Dei, quae est causa rerum, est scientia simplicis intelligentiae, non Visionis: Quia haec praesupponit rerum existentiam; illa solam possibilitatem.

III. Modus concordandi Cooperationem Dei cum libertate liberi arbitrij optimus est D. Thomae. q. 3. de Potent. a. 7. & l. 9. 105. a. 5. Nimirum: Deus cum causis secundis ita concurrir, ut eas moveat, adque opus applicet secundum convenientiam conditionis earum naturalis, seu dispositionis. Haec autem in voluntate est solum *NEGATIVA determinatio*, praecedens tum Influxum Dei tum elicitum volun-